

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ УЧАСТНИКОВ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА КАК ЗАЛОГ УСПЕШНОСТИ ШКОЛЬНИКА

Касымкулова У.Д.

Средняя общеобразовательная школа № 88 имени К.Бобулова,
kasymkulovaumut@gmail.com

Аннотация: Ребёнок – зеркало семьи; как в капле воды отражается солнце, так в детях отражается нравственная чистота матери и отца. Задача школы и родителей – дать каждому ребёнку счастье...»В. А. Сухомлинский
Ключевые слова: Родители, классный руководитель, ученики, дети, школа, обучение, совместная работа.

БИЛИМ БЕРҮҮ ПРОЦЕССИНИН СУБЪЕКТИЛЕРИНИН ӨЗ АРА АРАКЕТТЕНҮҮСҮ ОКУУЧУНУН ИЙГИЛИКТҮҮЛҮГҮНҮН КЕПИЛДИГИ КАТАРЫ

Касымкулова У. Д.

К. Бобулов атындагы жалпы билим берүү орто
мектеби 88, kasymkulovaumut@gmail.com

Аннотация: Бала – үй-бүлөнүн күзгүсү, суу тамчысында күн чагылгандай, балдарда эне менен атанын адеп-ахлактык тазалыгы чагылдырылат. Мектептин жана ата-эненин милдети – ар бир балага бакыт тартуулоо...
Ачкыч сөздөр: Ата-энелер, класс жетекчиси, окуучулар, балдар, мектеп, окуу, биргелешип иштөө.

INTERACTION OF PARTICIPANTS IN THE EDUCATIONAL PROCESS AS A KEY TO THE SUCCESS OF A SCHOOL STUDENT

Kasymkulova U.D.

Secondary school No. 88 named after
K.Bobulov, kasymkulovaumut@gmail.com

Annotation: The child is a mirror of the family; as the sun is reflected in a drop of water, so the moral purity of the mother and father is reflected in children. The task of the school and parents is to give every child happiness..." V. A. Sukhomlinsky
Keywords: Parents, homeroom teacher, students, children, school, education, teamwork.

Киришүү: Эски мектеп афоризминде мындай деп айтылат: “Балдар менен иштөөдө эң оор нерсе - алардын ата-энелери менен иштөө”. Биргелешкен окуу процессине ата-энелерди кантип тартуу керек? Алгачкы күндөрдөн тартып эле окуучулардын ата-энелери менен мамиле түзүү керек. Үй-бүлөнүн тарбиялык функциясы өтө маанилүү. Жамаатка кошулган бала ата-энеси берген баалуулуктарды ар кандай жол менен

жеткирет. Ата-энелер менен педагогикалык байланышта негизги максат ишенимди орнотуу болуп саналат. Бул максатка жетүү үчүн белгилүү бир педагогикалык ыкмаларды колдонуу зарыл. Класс жетекчи биринчи кезекте ата-энеге баланын жакшы образын жеткирүүсү керек. Күнүмдүк үй-бүлөдө баланын инсандыгынын айрым аспектиери көп учурда байкалбайт же пайда болушуна жол берилбейт. Класс

жетекчиси баланы тарбиялык жана башка иштердин ар кандай кырдаалдарында, курбуларынын курчоосунда көрүп, ата-энелерге бул маалыматты бере алат. Мындан тышкары, ата-энелер мугалимдин же класс жетекчисинин өз баласына карата оң мамилесин көрүп, мугалим баланын кызыкчылыгы үчүн гана иш алып барат деп ишениши керек. Эң негизгиси ата-энелер менен мугалимдердин диалогу, пикир алмашуу, биргелешип чечүү жолдорун издөө жана баланын инсан катары өнүгүшү үчүн зарыл болгон биргелешкен аракеттер. Баланы тарбиялоонун натыйжалуулугу көбүнчө мектеп менен үй-бүлөнүн тыгыз байланышынан көз каранды. Мектеп менен үй-бүлөнүн кызматташтыгын уюштурууда класс жетекчилер алдыңкы ролду ойнойт. Алардын иши үй-бүлөлөрдүн балдарды тарбиялоо жана окутуу боюнча мектеп саясатын канчалык деңгээлде түшүнөөрүн жана аны ишке ашырууга катышарын аныктайт. Ошол эле учурда үй-бүлө балдарды тарбиялоодо негизги кардар жана өнөктөш катары каралууга тийиш, ал эми ата-энелер менен мугалимдердин биргелешкен аракети баланын өнүгүшү үчүн

жагымдуу шарттарды түзөт. Үй-бүлө менен класс жетекчисинин өз ара аракети өз ара ишеним жана урматтоо, колдоо жана жардам көрсөтүү, бири-бирине сабырдуулук жана чыдамдуулук принциптерине негизделиши керек. Класс жетекчиси үй-бүлөлүк тарбиянын оң тажрыйбасына дайыма таянып, аны ар тараптан жайылтып, жакшы тенденцияларды бекемдөө үчүн окуу

процессинде колдонот. Окуучулардын билим деңгээли жана класстык жамааттар инсандар аралык мамилелер класс жетекчинин ишинин ийгилигинен көз каранды. Жагымдуу өз ара аракеттенүүнүн биринчи жана чечүүчү шарты – бул класс жетекчиси менен ата-энелердин ортосундагы ишенимдүү мамиле. Ата-энелердин билим берүү процессине кызыгуусун жана өз жөндөмдүүлүктөрүнө болгон ишенимин өнүктүрүү зарыл. Жаңы билим берүү стандарттарын

киргизүү окуучулардын жалпы маданий, инсандык жана таанып билүүчүлүк өнүгүүсүн биринчи орунга коёт. Борбордук компонент - бул билим алуу жөндөмүндөгү компетенттүүлүктүн калыптанышы, ошондой эле өзүн-өзү өнүктүрүү жана өзүн-өзү өркүндөтүү жөндөмдүүлүгү. Билим берүүнүн ийгилиги мектеп менен үй-бүлөнүн өз ара аракеттенүү деңгээлине түздөн-түз байланыштуу. Көрүнүктүү педагог В.А. Сухомлинский: “Балдар менен ата-энелердин ортосунда

калыптанган мамилелери бар үй-бүлө интеллектуалдык, адеп-ахлактык, эстетикалык жана дене тарбиясынын биринчи мектеби болуп саналат. Атасы менен апасы, агалары жана эжелери, чоң атасы жана чоң энеси мектеп жашына чейинки балдардын биринчи тарбиячылары жана алардын балдары мектепке барганда да ошондой бойдон калышат”. Үй-бүлөдөгү уникалдуу психологиялык климат, адатта, бир нече факторлордун өз ара аракеттенүүсү менен аныкталат, анын ичинде үй-бүлөнүн материалдык шарттары, анын мүчөлөрүнүн билим деңгээли, алардын адеп-ахлактык баалуулуктарынын өзгөчөлүктөрү, рационалдуу салттары ж.б.[5]. Класс жетекчинин иши окуучулар жана алардын ата-энелери менен байланыш түзүүдөн башталат. В.А. Сухомлинский мындай деп белгилеген: “Баланы таанып-билүү үчүн анын үй-бүлөсүн жакшы билиш керек”. Андыктан окуучунун үй-бүлөсү менен таанышуу эң башкы кадам болуп саналат. Голубова В.М., Рыспаева Ч.К. заманбап мугалим төмөнкүдөй өзгөчөлүктөргө ээ болушу керек деп эсептешет: жогорку жарандык жоопкерчилик жана коомдук активдүүлүк; өзүн-өзү уюштуруу, рухий маданият, каалоо жана "адамдан адамга" системасында иштөө жөндөмдүүлүгү; жогорку кесипкөйлүк, илимий-педагогикалык ой жүгүртүүнүн инновациялык стили, жаңы баалуулуктарды жаратууга

жана чыгармачылык чечимдерди кабыл алууга даярдыгы; үзгүлтүксүз өзүн-өзү тарбиялоо зарылдыгы; физикалык жана психикалык ден соолук, кесиптик иш жөндөмдүүлүгү [1]. Ата-энелер менен баарлашууда мугалим үй-бүлөнүн маданий деңгээлин изилдөөгө, баланын кызыкчылыктарын, шыгын жана кызыгууларын аныктоого умтулат. Балдар бурчунун, китепкананын бар экендигин, ошондой эле бойго жеткен үй-бүлө мүчөлөрүнүн ишинин мүнөзүн жана алардын кызыгууларын билүү маанилүү. Ата-энелер алардын мектеп жашоосуна аралашуусу мугалим үчүн эмес, баланын өнүгүшү үчүн биринчи кезекте маанилүү экенине ишениши керек. Мугалимдер менен ата-энелердин кызматташтыгы окуучулар менен тарбия иштерин ийгиликтүү жүргүзүүнүн негизи болуп саналат. Баланын инсан болуп калыптанышына үй-бүлө баа жеткис таасири бар. Үй-бүлө менен мектептин өз ара аракеттенүүсүн ишке ашыруу үчүн мен алдыма төмөнкүдөй максаттарды койдум:

- “үй-бүлө жана мектеп” бирдиктүү билим берүү мейкиндигин түзүү, коюлган милдеттерди чечүү үчүн аракеттерди координациялоо, үй-бүлө менен класс жетекчисинин күч-аракетин бириктирүү зарыл;

- баланын инсандыгын, анын окуу мотивин, баалуулук багыттарын өнүктүрүүдө, анын жекелигин, чыгармачылык дараметин ачууда мектеп менен үй-бүлөнүн өз ара түшүнүшүүсүн жана бирдиктүү умтулуу системасын камсыз кылуу үчүн жагымдуу шарттарды түзүү зарыл.

Педагогикалык процеске ата-энелерди жигердүү аралаштыруу класс жетекчинин артыкчылыктуу милдеттеринин бири болуп саналат.

Мугалимдин ата-энелер менен иштөөсүн өз ара кызматташуусуз жана ата-энелерди окуу процессине тартуусуз элестетүү мүмкүн эмес. Окуунун ийгилиги көбүнчө таанып-билүү кызыгуусун жана жалпы билим берүү ишмердүүлүгүнө болгон мамилени калыптандыруудан көз каранды, б.а. окутуунун гана эмес, ошондой эле тарбиялык иштердин натыйжаларынан. Педагогикалык ишмердүүлүктүн структурасы да таасирин тийгизет [2]. Бул контекстте өз ара аракеттенүүнүн мындай формалары өзгөчө мааниге ээ болот:

- * Балдарды окутуунун жана тарбиялоонун актуалдуу маселелерине арналган биргелешкен чогулуштар жана ата-энелер чогулуштары.

- * Ата-энелерге балдарынын ийгиликтерин жана кыйынчылыктарын талкуулоого, ошондой эле мугалимден сунуштарды алууга мүмкүндүк берүүчү жеке консультациялар.

- * Окуучулар да, ата-энелер да катышкан чыгармачылык жана эс алуу иш-чаралары (мисалы, үй-бүлөлүк майрамдар, чыгармачылык сынактар, экскурсиялар “Апам, атам жана мен спорттук үй-бүлөбүз”, “Үй кожойкелери”, “Көңүл ачуу”, “Келгиле балдар!”, “Кызыктуу оюн”).

- * Ата-энелердин кызыкчылыгын коргогон жана мектеп менен үй-бүлөнүн ортосундагы диалогго көмөктөшүүчү ата-энелер комитеттери жана кеңештери.

Заманбап үй-бүлөлөр өлкөдөгү оор экономикалык жана социалдык оор кырдаалда өнүгүп жатат, бул мамлекеттик деңгээлдеги үй-бүлөлүк көйгөйлөрдүн курчушуна жана көбүнчө үй-бүлөнүн бузулушуна алып келет. Азыркы үй-бүлө өзгөрдү, ата-энелер дайыма

эле баласын тарбиялоону ойлошпойт. Ата-эне менен класс жетекчисинин кызматташуусу үй-бүлөнүн туруктуулугунун жана баланын нормалдуу өнүгүүсүнүн маанилүү шарты болуп саналат. Ата-энелер комитети ата-энелер менен мектеп ортосундагы кызматташтыкта чоң роль ойнойт. Мектеп жамаатындагы абал, ата-энелердин мамилеси, чоңдор менен балдардын ортосундагы байланыш анын макулдашылган жана

жоопкерчиликтүү ишинен көз каранды. Ар бир класс жетекчи ата-энелерди өзүнүн союздаштары кылып алуу үчүн алардын муктаждыктарын жана сунуштарын эске алуу менен алар менен өз ара аракеттенүүнүн ар түрдүү формаларын тандап алат.

Корутунду : Ата-энелер менен натыйжалуу өз ара аракеттенүү жагымдуу билим берүү чөйрөсүн түзүүгө жардам берет жана балдардын ийгиликтүү өнүгүшүнө жана тарбиялануусуна өбөлгө түзөт. Класс жетекчиси мектеп менен үй-бүлөнүн ортосунда координатор жана ортомчу ролун аткарып, окуучулардын кызыкчылыгы үчүн өз ара түшүнүшүүнү жана жалпы аракеттерди камсыз кылат.

Адабияттар :

1. Павлова Ю.Д., Голубова В.М., Рыспаева Ч.К. Психолого- педагогические требования к личности педагога высшего образовательного учреждения как субъекта образовательного процесса// Наука и инновационные технологии. №1/2022 (2)- Бишкек, 2022, -С.65-173
2. Рыспаева Ч.К., Макарычева И.А., Джумгалбекова А. Дж. Педагогическая деятельность: ее сущность и структура//Наука и инновационные технологии. №1/2022 (22)- Бишкек, 2022, -С. -179-185
3. Болдырев Н.И. Классный руководитель М., 2008
4. Дик Н.Ф., Горожанкина З.Н. Методы семейного воспитания. Методические рекомендации. Ростов, 2001
5. Жолдошева А.О., Сабирова В.К., Рыспаева С.Р., Садикова Р.С., Абылкасымова А.О. (2023). Влияние родителей на формирование национального самосознания подростка. В кн.: Попкова Е.Г. (ред.) Риски устойчивого развития и управление рисками. Достижения в науке, технике и инновациях. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-34256-1_85
6. Калацкая Н. Н. Теория обучения и воспитания: конспект лекций. Казань, 2014. 454 с.
7. Крылова Н. От конфликтов к сотрудничеству: Родители и классный руководитель // Классное руководство и воспитание школьников. 2009. №10. С.8-11
8. Лисина М. И. Формирование личности ребенка в общении. СПб.: Питер, 2009. 209 с
9. Маленкова Л.И. Педагоги, родители, дети: метод. пособие для воспитателей, классных руководителей. – М.: Пед. общ-во России. 2000. – 304 с
10. Методика воспитательной работы/Под ред. В.А. Сластенина. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 144 с.
11. Щуркова Н.Е. Классное руководство: теория, методика, технология. – М.: Педагогическое общество России, 1999. – 222 с.

